Lakivaliokunta
torstai 02.03.2017 klo 10:00
HE 270/2016 vp

Suomen Lakimiesliitto
Uudenmaankatu 4–6 B
00120 Helsinki

Eduskunnan lakivaliokunta
lav@eduskunta.fi

HE 270/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuomioistuinlain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Pääkohdat

- Käräjäoikeusverkoston uudistaminen tulee tehdä oikeusturva edellä.
- Lakimiesliitto ei yhdy esityksen kustannusarvioihin.
- Käräjäoikeus toimii oikeudellisen ekosysteemin ytimenä. Jos se häviää, häviävät paikkakunnalta muutkin oikeuspalvelut.
- Sähköisten palveluiden kehittämiseen on varattava rahaa, jotta niillä voidaan paikata uudistuksen jättämiä oikeusturva-aukkoja.

Yleistä

Käräjäoikeusverkoston tulee olla kattava. Suomessa on jo vuonna 2010 toteutettu massiivinen supistaminen, jolloin käräjäoikeuksien määrää vähennettiin 54:stä 27:ään. Tämän supistamisen vaikutuksia kansalaisten oikeusturvaan ei ole riittävästi selvitetty. Käräjäoikeusverkoston supistaminen ja istuntopaikkojen vähentäminen ehdotetulla tavalla heikentää olennaisesti oikeusturvan saatavuutta Suomessa ja lisää alueellista epätasa-arvoisuutta. Suomessa on jo nyt maan alueelliseen laajuuteen nähden pohjoismaiden vähiten kattava tuomioistuinverkosto. Uudistuksessa on kysymys säästöjen tavoittelusta. Uudistuksella tavoitellut tehokkuushyödyt eivät synny itsestään vaan niiden syntymiseen tarvitaan ohjausta ja resursseja. Tästä syystä tuomioistuinviraston perustaminen on erityisen tärkeää.

Kustannukset

Lakimiesliiton näkemyksen mukaan esityksessä on kauttaaltaan arvioitu uudistuksesta saatavat säästöt epärealistisen korkeiksi ja aiheutuvat lisäkustannukset liian mataliksi. Yhdistyvien käräjäoikeuksien toimitilojen istuntosalikapasiteetti on esityksessä alimitoitettu, eikä se vastaa käytännön tarpeita. Tämä tulee väistämättä pitkittämään entisestään asioiden käsittelyaikoja. Esityksen toteuttaminen lisää asiointimatkojen pidentymisen vuoksi asianosaisille ja heidän avustajilleen matkustamisesta aiheutuvia kustannuksia. Lisäksi yksittäisen kansalaisen omat oikeudenkäyntikulut sekä riski vastapuolen kohonneiden oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta kasvaa.

Oikeuspalvelut

Käräjäoikeus toimii oikeudellisen ekosysteemin ytimenä. Jos se häviää, häviävät paikkakunnalta muutkin oikeuspalvelut. Uudistuksen myötä asianajo- ja muut palvelut vähenevät merkittävästi tai poistuvat jopa kokonaan nykyisiltä kanslia- tai istuntopaikkakunnilta. Oikeuspalveluiden vähentymisellä on kerrannaisvaikutuksia myös muihin työpaikkoihin ja palveluihin. Palveluiden etääntyminen aiheuttaa osaltaan tiettyjen asiakkaiden passivoitumista entisestään ja heikentää täten oikeusturvaa. Kasvukeskusten ulkopuolella lakipalveluita tarjoavien ikärakenne on myös varsin korkea, eikä toimintansa lopettaville yrittäjille löydy jatkajia.

Sähköiset palvelut

Sähköisiä palveluita kehittämällä voidaan paikata verkoston supistamisesta aiheutuneita oikeusturva-aukkoja vain osittain. Mikäli käräjäoikeusverkostoa päätetään karsia esitetyllä tavalla, tulee valtion varautua huomattaviin investointeihin laitteiden, toimitilojen, sähköisten palveluiden verkostoa hoitavan henkilökunnan ja turvallisuusjärjestelyiden suhteen. Lisäksi tulee huomioida, että suurin osa käräjäoikeudessa käsiteltävistä asioista ovat

tavallisten ihmisten asioita, kuten lasten huoltoa ja tapaamisoikeutta sekä lapsen elatusta koskevia asioita, velkomuskanteita tai kiinteistö- tai työsuhderiitoja, joissa oikeusturvan toteutuminen ja kokemus oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä edellyttää henkilökohtaista läsnäoloa.